

การประชุมเชิงวิชาการระดับชาติและนานาชาติด้านบริหารธุรกิจ ครั้งที่ 5

The 5th National & International Conference

Business Administration 2017 : Digital Economy Thailand 4.0

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ระหว่างวันที่ 9 – 10 มีนาคม 2560

ณ โรงแรม ดี เอ็มเพรส จังหวัดเชียงใหม่

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา)

รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิริติการกุล)

รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชพร ศิริโกคากิจ)

รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทองเลียน บัวจุม)

รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาวิน มะโนชัย)

รองอธิการบดี (อาจารย์รชฎ เชื้อวิโรจน์)

รองอธิการบดี (อาจารย์อภิชาติ สวนคำกอง)

คณบดีคณะบริหารธุรกิจ

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายบริหารและกิจการพิเศษ

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายวางแผนและพัฒนา

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายการเงินและระบบสารสนเทศ

รองศาสตราจารย์ ดร.จกมลดินทร์ แสงอาสาวิริยะ

รองศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร บุญมาก

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร วรรณสฤติย์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร

วรรณสฤติย์

ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.กัญญ์พัสวีย์

กลุ่มธงเจริญ

รองประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา

ศรีนฤวรรณ

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษณิศา

เดชเถกิง

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัตพงศ์

อวิโรธนานนท์

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัตยา

ต้นจันทร์พงศ์

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริกุล

ตุลาสมบัติ

กรรมการ

อาจารย์ ดร.ปิยวรรณ

สิริประเสริฐศิลป์

กรรมการ

อาจารย์ ดร.อรุณี

ยศบุตร

กรรมการ

นายพงศ์กฤตน์

ภูริชพิสิฐกร

กรรมการและเลขานุการ

นางสาวอลิษา

อันจิตต์

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

เจ้าของ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เลขที่ 63 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย

จังหวัดเชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ 0-5387-3550-2 โทรสาร 0-5349-8151

www.ba.mju.ac.th

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินผลงาน

รองศาสตราจารย์ ดร.จงบดินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชพร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชเนีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทริกา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาณวิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อายุส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตตินุช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษนิศา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หัตพงษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัตยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ

อาจารย์ ดร.กัญญพัสวี่

อาจารย์ ดร.ปิยวรรณ

อาจารย์ ดร.อรุณี

อาจารย์ ดร.ชัยวัฒน์

อาจารย์ ดร.พนมพร

อาจารย์ ดร.ศรุต

อาจารย์ ดร.กุลชญา

อาจารย์ ดร.อนุชา

อาจารย์ ดร.อุกฤษณ์

แสงอาสภวิริยะ

บุญมาก

สัมฤทธิ์สกุล

ชลประเสริฐสุข

ศิริโกคากิจ

บังเมฆ

มณีพันธ์

สงเคราะห์

หยูเย็น

ชุลิกาวิทย์

วรรณสถิต

ศรีนฤวรรณ

เดชเถกิง

อวิโรธนานนท์

ตันจันทรพงศ์

ตุลาสมบัติ

พงษ์เพชร

กล่อมธงเจริญ

สิริประเสริฐศิลป์

ยศบุตร

ใบไม้

เฉลิมวรรณ

วรุณกุล

แฉ้วนแก้ว

กันทรดุษฎี

มารังค์

การแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติ :ความสำเร็จของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร
จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี
Knowledge acquisition into practice : The success of farmers who gain agricultural
knowledge from Huai Sai Royal Development Study Center, Amphoe Cha-Am,
chaugwat Phetchaburi.

¹ภัทรปภา ภูมิภมร ².พิทักษ์ ศิริวงศ์

¹นักศึกษาปริญญาตรี สาขาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³เลขที่1 หมู่3 ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี 76120

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง 1) การแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติ ความสำเร็จของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร 2) ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา และการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ จำเริญ เขียว สร้อยสม เกษตรกรในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี และเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก 1) การบรรยายจากนักวิชาการเกษตร การประชุม และการประชุมสัมมนา เป็นต้น 2) การบรรยายจากเกษตรกรผู้มีความรู้ด้านเกษตรผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จ และ3) การบรรยายสาธิตของเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในพื้นที่ของตน คือ การทำเกษตรผสมผสานบนพื้นที่ 15 ไร่ ภายในพื้นที่แบ่งเป็นพื้นที่ทำนา ปลูกไม้ยืนต้น เลี้ยงปลา และที่อยู่อาศัย เกษตรกรยังได้นำหญ้าแฝกไปปลูกเพื่อปรับปรุงสภาพดินให้เหมาะแก่การเพาะปลูก และเกษตรกรยังได้นำหลักการเกษตรอินทรีย์มาประยุกต์ใช้ โดยพื้นที่เพาะปลูกจะหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ใช้เพียงปุ๋ยชีวภาพ และปุ๋ยหมักที่เกษตรกรผลิตเอง ผลที่ได้คือ ดินได้รับการฟื้นฟูจนเหมาะแก่การเพาะปลูก ทำให้เกษตรกรมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร คือ 1) การเดินทางไปฝึกอบรม 2) การรับฟังคำบรรยายของวิทยากร 3) การนำความรู้ไปปฏิบัติ แต่คาดว่าจะได้ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจ

คำสำคัญ: เกษตรกร, การแสวงหาความรู้, การถ่ายทอดความรู้

Abstract

This research aimed to study 1) the pursuit of knowledge acquisition into practice . Farmers who have agricultural knowledge were successful. 2) Obstacles of farmers who have agricultural knowledge from Huai Sai Royal Development Study Center, Cha-Am, Phetchaburi. This is a qualitative research with phenomenology methodology and data collection by in-depth interviews, observation without participation. The main participant was Petty Officer 1st class Khean Soisom who is a farmer at Cha-am, Phetchaburi and Huai Sai Royal Development Study Center officials. The study indicated that. The participate decision, they give an advice by extending and transferring of technology and agriculture knowledge team officials result of knowledge acquisition into practice. Another reason is that farmers think that their lack of knowledge of integrated farming and organic farming in their career. When farmers acquire knowledge from 1) lectures from academics of agriculture, fishery and livestock. 2) lectures from the farmers who have knowledge of integrated farming and organic farming, succeed and have experienced and 3) demonstrate from Huai Sai Royal Development Study Center officials, farmers could apply knowledge into practice in their farm. They were divided their farm on 15 acres to do an integrated farming for perennial crops, fish, and their house. Within in the area, farmers planted Vetivar grass to adapt soil suitable for planting. Farmers have also adopted the organic farming. They avoided every type of chemical used. They used only organic fertilizer and compost which farmers produce. The results were revived soil suitable for cultivation, farmers has more income and make the quality of their life better. An obstacle was 1) the problem about to arrive to the seminar. 2) the problem about listening lecturers 3) the problem about knowledge into practice, but the results were not satisfactory in their exception.

Keywords: farmers, Knowledge Acquisition, Knowledge Transfer

บทนำ

เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2526 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรพื้นที่พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ตำบลสามพระยา อำเภอสทิงพระ จังหวัดเพชรบุรี ทรงพบกับสภาพปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ทรงมีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “หากปล่อยทิ้งไว้จะกลายเป็นทะเลทรายในที่สุด” และให้พัฒนาพื้นที่ส่วนนี้ในรูปแบบการพัฒนาเกษตรกรรมควบคู่ไปกับการปลูกป่า เพื่อฟื้นฟูธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร จัดสรรที่ทำกินให้ราษฎร และให้ความรู้กับราษฎรทำเกษตรอย่างถูกวิธีและพระราชทานนามว่า “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องพระราชดำริ” (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2554)

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลสามพระยา จังหวัดเพชรบุรี เป็นศูนย์ศึกษาทดลอง วิจัย และส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรที่จะนำความรู้ไปประกอบอาชีพ โดยศูนย์แห่งนี้มีองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรคือการฟื้นฟูดิน โดยการปลูกหญ้าแฝกปรับปรุงดินให้พร้อมสำหรับการเพาะปลูก องค์ความรู้ในการฟื้นฟูสภาพดินโดยใช้ปุ๋ยชนิดต่างๆ อาทิการใช้ ปุ๋ยพืชสด การทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ จากวัตถุดิบเหลือใช้ที่เกษตรกรสามารถหาได้ตามท้องถิ่น ของตน ถือว่าเป็นการลดต้นทุนให้กับเกษตรกรทางหนึ่ง และองค์ความรู้ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการผลิตถ่านชีวภาพที่เกษตรกรสามารถเรียนรู้และนำไปผลิตด้วยตนเองได้

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินการส่งเสริมให้ราษฎรมีความรู้ทางด้านเกษตรกรรม โดยการฝึกอบรม สาธิต และทดลองให้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อสร้างความเข้าใจ ในเรื่องของการประกอบอาชีพอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และส่งเสริมให้ทำการเกษตรผสมผสาน รวมถึงการลดต้นทุนการผลิตด้วยการทำเกษตรอินทรีย์และหนึ่งเกษตรที่เข้ามาเรียนรู้ คือ จำเอกเขียน สร้อยสม อติตราชาการทหารเรือ ที่กองเรือยุทธการทหารเรือ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ปีพ.ศ.2534 จำเอกเขียน สร้อยสมได้ลาออกจากราชการมาประกอบอาชีพค้าขายแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งปีพ.ศ. 2543 เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เข้าไปแนะนำและส่งเสริมการประกอบอาชีพ จึงสมัครใจเข้าเป็นสมาชิกและร่วมโครงการฝึกอบรมในสาขาเกษตรผสมผสาน การใช้ปุ๋ยพืชสด การทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อปรับปรุงดินที่แข็งเป็นดาน จากองค์ความรู้ที่ได้รับมาเหล่านั้นก็นำมาประยุกต์ใช้กับการทำเกษตรกรรมของตน ทำให้เกษตรกรนี้มีรายได้ และมีความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน (กังหันลมโนอา, 2559)

ทั้งนี้ จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยมีความประสงค์จะศึกษาถึงเรื่องเล่าชีวิตความสำเร็จของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำข้อมูลมาเผยแพร่ให้ผู้สนใจในการทำเกษตรกรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้และมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติ ความสำเร็จของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาวิจัยเรื่องการแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติ และความสำเร็จของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรผสมผสาน และยังได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ

2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่

- 2.1 จำเอกเขียน สร้อยสม เกษตรกรในพื้นที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
 - 2.2 นายเสน่ห์ อ่วมทอง เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
 - 2.3 นางรุ่งฤดี มีเงิน เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
- ## 3. ขอบเขตด้านสถานที่และขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา
- ศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
 - 999/22 บ้านบางไทร้อย ต่าบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
 - ช่วงเดือนกันยายน 2559-เดือนพฤศจิกายน 2559

บททวนวรรณกรรม

โดยการศึกษาเรื่องการแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติ และความสำเร็จของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้
 2. แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์
 3. แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรผสมผสาน
1. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้
- ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดพื้นที่การเรียนรู้ การกายภาพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล หรือผู้เรียนในกลุ่มเล็กตามงานที่โปรแกรมกำหนดให้ โดยจัดเป็นคูหาหรือโต๊ะ และสื่อการเรียนในรูปแบบสื่อประสมช่วยในการเรียนรู้โดยมีครูผู้สอนคอยแนะนำ วิธีการจัดกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้ถือว่าเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน จัดกิจกรรม ซึ่งมีความสำคัญกับการขับเคลื่อนชุมชนเป็นอย่างมากเพื่อให้เกิดการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เกี่ยวกับการให้คนเป็นศูนย์กลางเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้สู่ชุมชน

ประดินันท์ อุปรมัย (2540 : 121) การเรียนรู้ คือการเปลี่ยนแปลงของบุคคลอันมีผลเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเหตุทำให้บุคคลเผชิญสถานการณ์เดิมแตกต่างไปจากเดิม ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหมายถึงทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม

บุญส่ง บุญทศ (2543: 2-13) กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ คือสถานที่ที่มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีบริการสื่อการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนและมีบุคลากรอำนวยความสะดวก มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่โดยกิจกรรมต่างๆสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนและทนต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

2. แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

เกษตรอินทรีย์ คือ การทำการเกษตรด้วยหลักธรรมชาติ บนพื้นที่การเกษตรที่ไม่มีสารพิษตกค้าง และหลีกเลี่ยงจากการปนเปื้อนของสารเคมีทางดิน ทางน้ำ และทางอากาศเพื่อส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ของดินหลักการพื้นฐานของเกษตรอินทรีย์นั้นแตกต่างจากเกษตรปลอดสารเคมี ตรงที่เกษตรอินทรีย์มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ด้วยการปฏิเสธ การใช้สารเคมีสังเคราะห์ในการผลิต (รวมถึงปุ๋ยเคมีสังเคราะห์) เน้นการฟื้นฟูระบบนิเวศการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงดิน หลักการเงื่อนไขของการเกษตรอินทรีย์มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. การหลีกเลี่ยงใช้สารเคมีในการผลิต
2. การเพิ่มพูนความสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก การปลูกพืชและสัตว์ผสมผสานกัน
3. การควบคุมและจำกัดศัตรูพืชโดยใช้ชีวภาพ กายภาพ และอินทรีย์เคมี (วิฑูรย์ ปัญญากุล, 2545)

3. แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรผสมผสาน

เกษตรผสมผสาน หมายถึง เป็นระบบการเกษตรที่มีการเพาะปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์หลายๆ ชนิด อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ภายใต้การเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันและอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยหลักการอยู่ร่วมกันระหว่างพืชกับสัตว์ พืชกับพืช หรือสัตว์กับสัตว์ก็ได้ ระบบการเกษตรแบบนี้จะได้รับผลสำเร็จ ต้องมีการวางรูปแบบและมีการดำเนินงานโดยให้ความสำคัญของกิจกรรมแต่ละชนิดอย่างเหมาะสมกับสภาพทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม มีการใช้แรงงาน เงินทุน ที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนรู้จักนำวัสดุเหลือใช้จากการผลิตหนึ่งมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์ภายในไร่นาแบบครบวงจร (วิริจิต เลียนจำรูญ 2530 , หน้า 48)

ณรงค์ คงมาก (2532, หน้า 48) ได้ให้ความหมายของระบบการเกษตรผสมผสานว่า หมายถึง ระบบการผลิตทางการเกษตรในระดับไร่นา ที่มีกิจกรรมการผลิตตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปและกิจกรรมเหล่านี้จะสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ระบบเกษตรที่มีการปลูกพืชและมีการเลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน โดยที่กิจกรรมการผลิตแต่ละชนิดเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในไร่นาอย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด มีความสมดุลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และเกิดการเพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การเกื้อกูลกันระหว่างพืชและสัตว์ เศษซากและผลพลอยได้จากการปลูกพืชจะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ในทางตรงกันข้าม ผลที่ได้จากการเลี้ยงสัตว์ก็จะเป็นประโยชน์ต่อพืชด้วยเช่นกัน (เกษตรผสมผสาน. มุลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน, 2559)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีผู้ให้ความหมายของปรากฏการณ์วิทยา ดังนี้ เฮา เซอร์ (Houser, 2008) กล่าวว่าปรากฏการณ์วิทยา คือ การศึกษาประสบการณ์ชีวิตของ บุคคลที่ต้องเผชิญกับสิ่งที่ปรากฏขึ้นกับบุคคลนั้น และ ชาย โพธิสิตา (2550) กล่าวว่า ปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ มุ่งทำความเข้าใจความหมาย

ประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบเป็นหลัก ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำหลักการของการศึกษาเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ผู้วิจัยเจาะจงเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักตามวิธีการที่เรียกว่า การเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นจะถูกเลือกจากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ดีที่สุดและลึกที่สุด เพื่อสามารถให้ข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ จำเอกเขียน สร้อยสม เกษตรกรในพื้นที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี นายเสนห์ อ่วมทอง เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรีนางรุ่งฤดี มีเงิน เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร

3. วิธีการศึกษาวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาโดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูล

3.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

3.2 การสังเกตแบบไม่มีมีส่วนร่วม (non-participant observation) คือผู้วิจัยเข้าไปสังเกตเกษตรกร ไม่ได้เข้าไปทำกิจกรรมร่วม

4. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ผู้วิจัยเองนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวก่อนการลงพื้นที่เก็บข้อมูล เนื่องจากผู้วิจัยคือผู้เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการแนะนำตนเองกับผู้ให้ข้อมูลให้มีความสำคัญสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ทักทายด้วยอภัยยาลัยอันดี บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และขออนุญาตบันทึกข้อมูลเสียงจากการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งในขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมต่างๆ เช่น สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยกำหนดประเด็นต่างๆร่วมกับการใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เปิดกว้าง ชัดเจน ไม่จำกัดคำตอบ นักวิจัยดำเนินการก่อนการสัมภาษณ์คือการเตรียมหัวข้อคำถามอย่างหลวมๆในลักษณะกึ่งโครงสร้าง คือการร่างคำถามปลายเปิดที่มีความสำคัญที่ต้องการ พร้อมกับมีความยืดหยุ่น พร้อมจะปรับเปลี่ยนถ้อยคำให้สอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยแต่ละคนและสถานการณ์การสัมภาษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, 2554)

เมื่อผู้วิจัยได้แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง นำมาให้ให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย เพื่อให้มีการตรวจสอบและพิจารณาแล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยที่เสนอแนะไว้ และนำแนวคำถามสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่ปรับปรุงแก้ไขที่เป็นฉบับสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้แล้ว

3. เครื่องบันทึกเสียง เพื่อช่วยบันทึกเรื่องราวต่างๆ จากการซักถามระดับลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นจึงนำเทปบันทึกเสียงมาถอดความหมายด้วยกระบวนการถอดคำต่อคำอย่างละเอียด เพื่อนำมาสรุปผลได้อย่างชัดเจน

4. สมุดและเครื่องเขียน ในการจดบันทึกข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ควบคู่กับการสังเกต เพื่อนำข้อมูลที่ได้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร นำมาวิเคราะห์และสรุปผลในการศึกษาครั้งนี้

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลการวิจัย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นวิธีการที่สะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลหลักฐานและผลการวิจัยที่วิเคราะห์จากข้อมูลหลักฐานที่เก็บรวบรวมได้มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ตรงกับความเป็นจริงมีการเปรียบเทียบจากมุมมองหลายๆด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผลการวิเคราะห์ ตลอดจนผลของการวิจัย โดยการตรวจสอบความถูกต้องการเปรียบเทียบจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง ทำให้ผู้วิจัยมั่นใจได้ว่าข้อมูลมีความน่าเชื่อถือสูง ข้อมูลด้านบุคคลตรวจสอบว่าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่เปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายๆ วิธีทั้งวิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนรวม โดยพิจารณาวิธีการ ท่าทาง พฤติกรรม บรรยากาศ ต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อมาประกอบการแปลความหมายร่วมกับการถอดเทป และการเปรียบเทียบจากการใช้ทฤษฎีแนวคิดหลายๆ ชุดเพื่อเป็นกรอบแนวคิดหรือเป็นพื้นฐานของการทำความเข้าใจกับปัญหา การวางแผนเก็บข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์และอภิปรายผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญและเพียงพอในการนำไปวิเคราะห์ ทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ (นภภรณ์ หะวานนท์, 2552, 22)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นหลัก และ ควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆที่รวบรวมมาได้ นำมาวิเคราะห์

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตมาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล แล้วจึงนำมาสรุปข้อมูล

2. แยกข้อมูลไว้ตามลักษณะของข้อมูลและประเด็นในการศึกษา

3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ตีความหมายอธิบายตามลักษณะความสัมพันธ์เชื่อมโยงในประเด็นต่างๆ ในภาพรวม

4. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเรียบเรียง สรุปทั้งที่เป็นส่วนร่วม และข้อแตกต่างโดยการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติ และความสำเร็จของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ครั้งนี้เป็นแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีศึกษาปรากฏการณ์วิทยา

(Phenomenology) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักคือจำเอกเขียน สร้อยสม เกษตรกรในพื้นที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการ อาศัยแนวคิดและทัศนะจากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา ศึกษาว่ามนุษย์ให้ความหมายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆที่ตนประสบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติ ความสำเร็จของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรสู่การนำไปปฏิบัติจากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

1.1 ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

จำเอกเขียน สร้อยสม เกิดเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2588 ปัจจุบันอายุ 71 ปี อยู่บ้านเลขที่ 999/22 ถนนคลองชลประทาน ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เป็นเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรสู่การนำไปปฏิบัติจากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และเป็นเกษตรกรผู้นำ ของอำเภอชะอำ ที่นำเกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์มาใช้กับการทำเกษตรกรรมของตนจนประสบความสำเร็จ ในช่วงปี พ.ศ. 2509-2534 ได้เข้ารับราชการทหารเรือที่กองเรือยุทธการทหารเรือ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และในปี พ.ศ. 2534 จำเอกเขียน สร้อยสมได้ลาออกจากราชการมาประกอบอาชีพค้าขาย แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ จึงผันตัวมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมเรื่อยมา

1.2 การแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติ

1.2.1 การตัดสินใจเข้ารับการอบรมกับศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริของเกษตรกรเกษตรกรได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ณ ช่วงเวลาดังกล่าว คือปี พ.ศ. 2543 มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคณะทำงานขยายผลและถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีและความรู้ด้านเกษตร ของศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำรินำมาแนะนำให้เกษตรกรเข้ารับการอบรมความรู้ด้านเกษตรแบบผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ โดยเจ้าหน้าที่ได้สังเกตเห็นว่า เกษตรกรเคยรับราชการ มีพื้นฐานความเป็นผู้นำ จึงมีความสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ให้กับเกษตรกรที่สนใจต่อไปได้ และอีกเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมอบรม เพราะคิดว่าตนยังขาดความรู้ด้านเกษตรผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ที่จะนำมาใช้เพื่อประกอบอาชีพ

1.2.2 การแสวงหาความรู้ของเกษตรกร จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริและแหล่งความอื่นๆ

เมื่อเกษตรกรเข้ารับการอบรมจากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีรูปแบบการอบรมดังนี้

1. การบรรยายจากนักวิชาการเกษตร ที่ให้ความรู้ด้านการเกษตรแบบผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ นักวิชาการประมงให้ความรู้ด้านการเลี้ยงและเพาะพันธุ์ปลา และนักวิชาการ ปศุสัตว์ ให้ความรู้ด้านการเลี้ยงเป็ด การเลี้ยงไก่ และการเลี้ยงโค

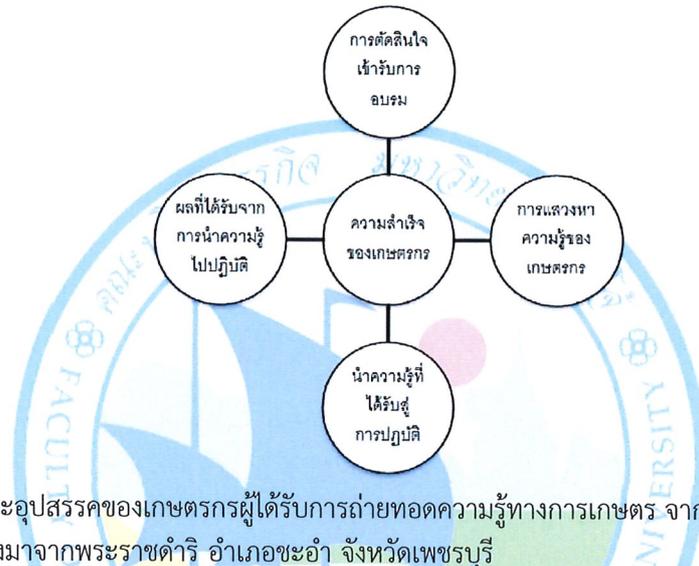
2. การบรรยายจากเกษตรกรผู้มีความรู้ทางด้านเกษตรผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จแล้วและมีประสบการณ์โดยตรง สามารถเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ของตน ให้กับเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น คุณวิวัฒน์ ศัลยกำธร เป็นต้น

3. การบรรยายสาธิตจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เช่น การสาธิตการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ดินแข็งเป็นดาน การดูแลและการปรับปรุงพื้นที่ดินให้มีสภาพที่พร้อมสำหรับการเพาะปลูก และความรู้ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการผลิตปุ๋ยชีวภาพ การผลิตปุ๋ยหมัก ซึ่งเป็นการช่วยเกษตรกรสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ และการฝึกอบรมการผลิตถ่านชีวภาพ นอกจากนี้ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เกษตรกรได้เข้าอบรมจากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม การอบรมจากอดีตเจ้าหน้าที่ที่เคยถวายงานแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้วผันตัวมาเป็นเกษตรกรที่จังหวัดระยอง และการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการปศุสัตว์ การประมง

1.2.3 การแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร

เมื่อจำเอกเขียน สร้อยสม ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และจากแหล่งความรู้ต่างๆแล้ว จำเอกเขียน สร้อยสม ได้ทุ่มเทกับความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดนำมาสู่การปฏิบัติในพื้นที่ของตน ดังนี้

1. โดยใช้พื้นที่ดินของตนเองทำเกษตรแบบผสมผสาน จำนวน 15 ไร่
 - 1.1 แบ่งเป็นพื้นที่สำหรับทำนาจำนวน 5 ไร่
 - 1.2 แบ่งเป็นพื้นที่สำหรับปลูกไม้ผลไม้น้ำยืนต้นจำนวน 5 ไร่ ได้แก่ มะละกอ กัญชงและมะนาว เป็นต้น
 - 1.3 แบ่งเป็นพื้นที่สำหรับเลี้ยงปลา 4 บ่อ โดยพันธุ์ปลาได้รับมาจากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้แก่ ปลาตะเพียนและปลานิลจืดลด
 - 1.4 แบ่งเป็นพื้นที่สำหรับอยู่อาศัย ใช้ปลูกพืชผักสวนครัวและ สมุนไพรจำนวน 2 ไร่
 - 1.5 เกษตรกรได้นำหญ้าแฝกมาปลูกเพื่อฟื้นฟูสภาพดินที่มีสภาพเป็นดินดานให้มีความชุ่มชื้น ชะลอการพังทลายของหน้าดิน ตามที่ได้อบรมมา
2. เกษตรกรได้นำหลักวิชาด้านการเกษตรอินทรีย์มาประยุกต์ใช้โดย
 1. ในพื้นที่เพาะปลูก เกษตรกรหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีทุกประเภท
 2. เกษตรกรใช้เพียงปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยหมักที่ผลิตจากวัสดุคดทับท้องถิ่นมาเป็นส่วนผสม เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิตของเกษตรกร
3. ผลที่ได้รับจากการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ
 1. จากการที่เกษตรกรนำความรู้ด้านหญ้าแฝกไปปฏิบัติใช้ในพื้นที่เพาะปลูกของตนเองที่ประสบปัญหา ดินมีสภาพแข็งเป็นดาน ผลที่ได้รับจากคือสภาพดินได้รับการฟื้นฟูให้มีสภาพที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก คือดินมีความร่วนซุยมากขึ้น อึมน้ำไว้ได้ดีพอสมควร เหมาะที่จะทำให้พืชเจริญงอกงาม
 2. ผลจากการนำความรู้ทำเกษตรผสมผสานและเกษตรอินทรีย์มาประยุกต์ใช้ ทำให้เกษตรกร มีรายได้ต่อเดือน 30,000-36,000 บาทโดยประมาณ สร้างความมั่นคงในอาชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
 3. ผู้วิจัยขอแนะนำแบบจำลองของความสำเร็จของเกษตรกรที่เกิดจากการแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติ ดังนี้

2. ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

2.1 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากเดินทางไปฝึกอบรม

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการเดินทางไปอบรมที่เกษตรกรได้ให้ข้อมูล ดังนี้ ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เมื่อศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ส่งตัวเกษตรกรไปอบรมต่างจังหวัด ศูนย์ฯ รับผิดชอบค่าใช้จ่ายบางส่วน และเกษตรกรต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนที่เหลือทำให้เกิดปัญหาในการจัดการดูแลพืชและสัตว์ ในพื้นที่ของตน เนื่องจากในระหว่างการเดินทางไปอบรมต่างจังหวัด ทำให้ไม่มีผู้ดูแลส่งผลต่อผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร

2.2 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการรับฟังคำบรรยายของวิทยากร

2.2.1 ปัญหาและอุปสรรคจากการรับฟังจากวิทยากรคือนักวิชาการบางรายไม่ใช้ภาษาทางวิชาการมากนัก เกษตรกรไม่สามารถเข้าใจได้ เป็นอุปสรรคต่อการนำความรู้ไปปฏิบัติ

2.2.2 เกษตรกรมีความเห็นว่า นักวิชาการบางรายที่มาบรรยายให้ความรู้ ไม่เคยผ่านประสบการณ์ทางการเกษตร การรับฟังคำบรรยายจากเกษตรกรที่ผ่านประสบการณ์มาโดยตรง จะทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจได้ดีกว่า

2.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการนำความรู้ไปปฏิบัติ แต่คาดว่าจะได้ผลลัพธ์ที่ไม่น่าพึงพอใจ

2.3.1 ปัญหาและอุปสรรคจากการที่เกษตรกรขาดความพร้อมทางด้านอุปกรณ์ เช่น การเก็บตัวอย่างจุลินทรีย์ เมื่อได้รับความรู้จากการอบรมแล้ว เมื่อกลับมาถึงพื้นที่ทางการเกษตรของตนเอง เกษตรกรไม่มีอุปกรณ์ที่ใช้เก็บตัวอย่างจุลินทรีย์ ทำให้ไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง เป็นต้น

2.3.2 ปัญหาและอุปสรรคจากการขาดเงินทุน เช่น เรื่องการทำปุ๋ยสัตว์ หากเกษตรกรต้องการเลี้ยงโคตามที่ได้ฝึกอบรมมานั้น เกษตรกรก็ต้องใช้เงินทุนสำหรับไปซื้อพันธุ์โค ซึ่งราคาค่อนข้างสูงและอาจทำให้เกษตรกรมีภาระหนี้สิน เป็นต้น

2.2.3 ปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดจากการนำความรู้ด้านถ่านชีวภาพไปใช้ เพราะเกษตรกรมีความเห็นว่า การเผาถ่าน เพื่อนำไปทำเป็นถ่านชีวภาพนั้นมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ และการนำถ่านชีวภาพไปใช้นั้น คือการนำถ่านไปคลุมเคล้ากับดิน ซึ่งพื้นที่ของเกษตรกรมีสภาพแข็ง หากจะนำถ่านชีวภาพมาใช้ก็ต้องปรับสภาพดินโดยการไถพรวน ทำให้ต้องเสียต้นทุนและเวลา ไม่คุ้มค่าต่อการนำมาปฏิบัติใช้

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การแสวงหาความรู้สู่การปฏิบัติ ความสำเร็จของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย เพื่อศึกษาความสำเร็จของเกษตรกรผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร สู่การนำไปปฏิบัติ จากศูนย์พัฒนาศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรดังกล่าว ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ จำเอนเขียน สร้อยสม เกษตรกรในพื้นที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

จากแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ บุญส่ง บุญทศ (2543: 2-13) กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ คือ สถานที่ที่มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้มีบริการสื่อการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนและมีบุคลากรอำนวยความสะดวก มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึง และครอบคลุมทุกพื้นที่โดยกิจกรรมต่างๆจะสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนและทนต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวทางของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เน้นดำเนินการส่งเสริมให้ราษฎรมีความรู้ทางด้านเกษตรกรรม โดยการฝึกอบรม สาธิต และทดลองให้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อสร้างความเข้าใจ ในเรื่องของการประกอบอาชีพอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ หลักการพื้นฐานของเกษตรอินทรีย์นั้นแตกต่างจากเกษตรปลอดสารเคมี ตรงที่เกษตรอินทรีย์มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ด้วยการปฏิเสธ การใช้สารเคมีสังเคราะห์ในการผลิต(รวมถึงปุ๋ยเคมีสังเคราะห์) เน้นการฟื้นฟูระบบนิเวศการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับปรุงดิน สอดคล้องกับแนวความคิดการทำเกษตรกรรมของจำเอนเขียน สร้อยสม ที่ต้องการจะปรับปรุงฟื้นฟูดินในที่ดินของตน ที่มีสภาพที่เรียกว่า "ดินดาน" ให้เป็นดินที่เหมาะสมกับการเพาะปลูก และได้นำหลักตามหลักการเงื่อนไขของการเกษตรอินทรีย์มีอยู่3ประการไปปฏิบัติใช้ คือ

1. การหลีกเลี่ยงใช้สารเคมีในการผลิต
2. การเพิ่มพูนความสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก การปลูกพืชและสัตว์ผสมผสานกัน
3. การควบคุมและจำกัดศัตรูพืชโดยใช้ชีวภาพ, กายภาพ, และอินทรีย์เคมี (วิฑูรย์ ปัญญากุล, 2545)

แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรผสมผสาน วิริจิต เลียนจำรุณ (2530 , หน้า 48) ได้ให้ความหมายระบบการเกษตรผสมผสาน เป็นระบบการเกษตรที่มีการเพาะปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์หลายชนิดอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ภายใต้การเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันและอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยหลักการอยู่ร่วมกัน

ระหว่างพืชกับพืช พืชกับสัตว์ หรือสัตว์กับสัตว์ก็ได้ ระบบการเกษตรแบบนี้จะได้รับผลสำเร็จ ต้องมีการวางรูปแบบและมีการดำเนินงานโดยให้ความสำคัญของกิจกรรมประโยชน์ภายในไร่ นาแบบครบวงจร จึงสอดคล้องกับความคิดและแนวทางในการทำเกษตรกรรมของจำเอนเขียน สร้อยสม ที่เห็นว่าเกษตรผสมผสาน เป็นระบบเกษตรที่มีการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน โดยที่กิจกรรมการผลิตแต่ละชนิดเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในไร่ นาอย่างเหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุด (เกษตรผสมผสาน. มุลินธิเกษตรกรรมยั่งยืน, 2559)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยผู้วิจัยพบว่า ได้ดังนี้

1.1 จากการวิจัยผู้วิจัยพบว่า นักวิชาการบางรายที่บรรยายการอบรมให้เกษตรกรใช้ภาษาทางวิชาการมากเกินไป ทำให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมการอบรมไม่เข้าใจเนื้อหาและความรู้ที่ได้รับ การถ่ายทอด ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ให้นักวิชาการใช้เนื้อหาในการอบรมที่เข้าใจง่าย ไม่ใช้ภาษาวิชาการมากเกินไป และเน้นการสาธิต เพื่อความเข้าใจของเกษตรกรที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติใช้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.2 จากการวิจัยผู้วิจัยยังพบว่า เกษตรกรยังขาดความพร้อมทางด้านอุปกรณ์ เช่น อุปกรณ์ที่ไว้สำหรับเก็บตัวอย่างจุลินทรีย์ เป็นต้น เมื่อได้รับความรู้จากการอบรมไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ให้ผู้ที่ให้การอบรมกับเกษตรกร ควรคำนึงถึงเกษตรกรว่าสามารถที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติใช้ได้จริงหรือไม่ มีอุปกรณ์พร้อมสำหรับการปฏิบัติหรือไม่ หากเกษตรกรไม่มีความพร้อม ทางผู้ให้การอบรม ควรมีแนวทางในการสนับสนุนเกษตรกร เช่นการให้ยืมอุปกรณ์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการรับฟังคำบรรยายของวิทยากรที่ใช้ภาษาทางการจนเกษตรกรไม่สามารถทำความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้

2.2 ควรศึกษาถึงปัญหาของเกษตรกรที่นำความรู้จากการอบรมไปปฏิบัติ แต่ได้ผลลัพธ์ที่ไม่น่าพึงพอใจอย่างละเอียด เพื่อจะหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้เกษตรกรสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรต่อไปได้อย่างราบรื่น

เอกสารอ้างอิง

- กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุณ. (2554). *เครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Study)*. : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- ชาย โพธิ์ธิดา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่1) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ณรงค์ คงมาก. (2539). *20 ประสบการณ์เกษตรผสมผสานภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ :มูลนิธิสถาน แสงอรุณ. 182.
- นภาพรณ์ หะวานนท์. (2552). *วิธีการศึกษาเรื่องเล่า :จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์*. วารสารสังคมกลุ่มแม่น้ำโขง, 5 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2552), 1-22.

บุญส่ง บุญทศ. (2543). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้*

ชุมชน: ศึกษาเฉพาะ กรณีจังหวัดมุกดาหาร. ภาคนิพนธ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ประดิษฐ์ อูปรมัย. (2540). *ชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา(มนุษย์กับการเรียนรู้)* : นนทบุรี, (พิมพ์ครั้งที่
15), 121

วิฑูรย์ ปัญญากุล. (2545). *ความรู้เบื้องต้นเกษตรอินทรีย์*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสายใยแผ่นดิน

วีรจิต เลียนจำรูญ. (2539). *มาตรฐานผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมทางเลือก*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2554). *30 ปีแห่งการพัฒนา* : เพชรบุรี
, หน้า 2-4

มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน. *เกษตรผสมผสาน* (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2559 จาก
<http://www.sathai.org>

กัณฑ์ลมโนอา. *เกษตรกรดีเด่น* (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2559

จาก <http://noahwindmill.com/outstanding-farmers.html>

Houser, J. (2008). *Nursing Research: Reading, Using, and Creating Evidence*. Boston:
Jones and Bartlett Publishers.